

Uitwerking heroriëntatie Gaswinning

GS / DT 3 juli 2017

In de GS-vergadering van 27 juni jl. is intensief van gedachten gewisseld over de heroriëntatie van het gaswinningsdossier. Dat gebeurde op basis van gesprekken met de heren **5.1.2e** en **5.1.2e** op 26 juni 2017 en een notitie met stellingen/discussiepunten (bijlage 1). Hierbij treft u een verdere (concept)uitwerking aan, waarbij wij u adviseren om voorlopig wekelijks in uw college te rapporteren over uw gesprekken, acties, e.d.

Vooraf

In de bespreking in GSDT op 27 juni zijn twee sporen uitgelijnd:

1. Er dient fors te worden geïnvesteerd in Den Haag;
2. Er dient goed geschakeld te worden met de regio om het urgentiebesef te spiegelen en te delen.

Uw college pakt beide sporen per direct op, met intensieve ambtelijke coördinatie en ondersteuning.

Ad 1. René Paas heeft MP Rutte een brief gezonden na zijn bezoek aan Groningen (bijlage 2, maar ook al in uw bezit). Deze brief kan, als basis van de kernboodschap, door een ieder gebruikt worden in het Haagse circuit. Zie hieronder paragraaf verdere uitwerking.

Ad. 2. Onder 'huidige staat gaswinningsdossier' (bijgevoegde notitie, paragraaf 1) trekken we conclusies waarvan het wenselijk is dat ze nu ook gedeeld worden met en geijkt worden aan externe partners (gemeenten, maatschappelijke organisaties, personen). De noodzaak om nu te handelen moet immers stoelen op gedeelde urgentie. GSDT hebben afgesproken de komende weken een verkenningfase te houden over de 'stap naar voren'.

Echter, de politieke werkelijkheid heeft hier een dimensie aan toegevoegd. Oppositiefracties (van o.a. VVD en Partij voor het Noorden) beginnen zich te roeren en expliciet te vragen om een toekomstvisie en een grotere pro-actieve rol van de provincie in het dossier. Dit vraagt om politiek handwerk richting uw staten.

Kortom, de urgentie neemt toe. Wij adviseren het College dan ook om nu zelf de stap naar voren te zetten om zo regie te blijven houden en proactief te handelen. De verkenning kan parallel doorlopen om daar concrete invulling aan te geven, maar er zal tegelijk NU gehandeld moeten worden.

Activiteit: geen notities maar via informele contacten. Doel: ijken en verrijken provinciale analyse -> gezamenlijke basis geeft ook draagvlak voor verbeteringsacties.

Trekkers:

- Bestuurlijk: alle portefeuillehouders in hun eigen netwerk. Wekelijkse terugkoppeling in GS.
- Ambtelijk: Johan Koopmans

NB. De bestuursadviseurs vervullen een signalerende rol in de agenda's van de gedeputeerden (agenda-management). Zijn er relevante gesprekken met stakeholders? Wat zijn slimme mogelijkheden om in gesprek te komen?

Verdere uitwerking taakverdeling

In de eerdere notitie (bijlage 1) staan drie opdrachten. Uw college heeft deze opdrachten niet expliciet vastgesteld. Vooruitlopend hierop doen wij desalniettemin toch de volgende suggesties voor een taakverdeling binnen GS:

Algemene coördinatie:

- bestuurlijke portefeuillehouder gaswinning: Eelco Eikenaar
- ambtelijke coördinator: Johan Koopmans.

Actielijn a: organiseren voorzien in basisvoorwaarden Rijk (middelen en instrumenten)

Overheid (her)neemt integrale verantwoordelijkheid en regio aan het stuur:

- Rijk regelt financiën met NAM; regio regelt met Rijk (fondsconstructie)
- Voldoende middelen voor integrale aanpak i.e. incl. perspectief
- Wettelijke basis onder de uitvoering
- Uitvoeringsorganisatie van de regio (geen ZBO)
- Ambitieuze afbouwplan gaswinning

Activiteiten

1. **Hoogste prioriteit:** Zorgen voor voldoende basis c.q. opnemen in Regeerakkoord¹.
 - a. Formuleren eenduidige input Regeerakkoord (incl. onderbouwing / problematisering/what's in it voor het Rijk)
 - b. Afstemmen op lopende lobby en follow up bezoek Rutte
 - i. inhoud
 - ii. benaderen beslissers en beïnvloeders den Haag (bestuurlijk en ambtelijk)
 - voorbeeld van concrete actie; meer inzet nodig op lijn van **5.1.2e** nu zij (ook) aan de onderhandelingstafel zijn aangeschoven.
 - iii. inzetten publieke opinie
 - c. organiseren brede steun regionale partijen en inzetten gezaghebbende medestanders buiten regio
 - voorbeeld van concrete actie: Afspraak Paas-Beukema inplannen
2. Parallel uitwerken beoogde fondsconstructie + wettelijke basis
 - a. Inhoud + Aanhaking rijk (ambtelijk meedenken)

Bestuurlijk trekker: CdK René Paas

¹ NB. Via contacten bij AZ hebben we het volgende over de verdere gang van de formatie begrepen: VVD, CDA, D66 en CU willen nu (28/6) 2 a 3 weken onderhandelen. Eerste dagen nodig om structuur aan te brengen – tempo van de vierde (CU) aanhouden. Wellicht komen ook nog een aantal mensen (CPB, DNB etc.) terug aan tafel om CU in te lichten “goed mogelijk dat dat nogmaals gaat gebeuren”. Vervolgens een pauze van 2 weken houden in de zomer. En dan vanaf begin augustus de onderhandelingen vervolgen.

Ambtelijk trekker: Johan Koopmans/Hans Schrikkema, ondersteund door enkele programmamanagers. Bij dit onderdeel maken wij ook reeds gebruik van externe inhuur (5.1.2e en 5.1.2e).

Actielijn b: (gedeelde) regionale visie

Op basis van o.m. oproep Alders in Statencommissie nu visie-traject inzetten, met zowel een inhoudelijke als een procesmatige kant (gemeenten en organisaties meenemen)

Activiteiten:

- Korte termijn (voor de zomervakantie): Uitnodiging gemeenten delen actuele ervaringen visie-ontwikkeling
- Intern: Uitwerken proces-aanpak visie-ontwikkeling
- Intern: interne agenda inhoudelijke hoofdpunten (krimp, energietransitie, etc)
- NB. Scope sterk afhankelijk van uitkomst regionaal fonds

Trekkers

- Bestuurlijk: Fleur Gräper i.o.m. Patrick Brouns
- Ambtelijk: Johan Koopmans/Hans Schrikkema, ondersteund door enkele programmamanagers. Bij dit onderdeel kan ook gebruik worden gemaakt van externe deskundigheid.

Actielijn c: verdere oriëntatie governance

Hoe willen concreet vorm geven aan een daadkrachtige maar ook dienende organisatie, die enerzijds collectiviteit kan organiseren waar dat nodig is, maar anderzijds maatwerk en gemeentelijke specificiteit brengt waar dat mogelijk is? Hoe borgen we maximale geïnformeerde en sturingsmogelijkheden van verantwoordelijke bestuurders. Hoe benutten we daarbij de bestaande organisatie(s) en menskracht op de beste manier?

Trekkers:

- Bestuurlijk: CdK Paas
- Ambtelijk: Hans Schrikkema/Johan Koopmans, ondersteund door enkele programmamanagers en juristen.

Financiën

Om de stap naar voren te zetten, zijn (veel) meer middelen nodig dan nu begroot. Op pagina 19 van de voorjaarsnota staat nu reeds een vooraankondiging.

"A.3. Gaswinning - provinciale personele en materiële middelen

Het dossier gaswinning kenmerkt zich door grote opgaven en een grote complexiteit. Periodiek nopen voortschrijdende inzichten tot herijking op inhoud en governance. Dat wordt ook voorzien voor de komende periode. Niet uit te sluiten is dat dit ook consequenties zal krijgen voor de inzet van provinciale personele en materiële middelen.

In deze Voorjaarsnota is daaraan echter geen concreet bedrag te koppelen, wij stellen deze post derhalve op p.m. Voor de volledigheid wordt opgemerkt dat dit onderwerp ook is benoemd in hoofdstuk 3, paragraaf 5 van de Voorjaarsnota 2017 (Strategische verkenning/begrotingsruimte

2020-2023), als een toekomstige ontwikkeling c.q. knelpunt dat op dit moment niet goed is te kwantificeren."

Wij adviseren om uw coalitiefracties te benutten om een amendement/motie te laten indienen bij de behandeling van de VJN (12 juli a.s.). Dinsdag zal de heer Koopmans dit verder toelichten.

CONCEPT

Bijlage 1:

Contourenschets heroriëntatie Gaswinning; discussienotitie GS 26 & 27 juni 2017

Aanleiding

Deze notitie is opgesteld als vervolg op het gesprek in het College van GS van 6 juni jl. over de actuele situatie van het totale gaswinningsdossier en mogelijk dan wel noodzakelijk te ondernemen acties t.b.v. een heroriëntatie op randvoorwaarden en aanpak. Wij hanteren als leidend uitgangspunt dat wij over 15 jaar op een geslaagde operatie moeten kunnen terugzien en dat het gebied er op is vooruitgegaan. En dat de provincie nu dus alles moet doen wat binnen haar bereik ligt om daaraan bij te dragen.

Leeswijzer

In paragraaf 1 geven wij eerst een beoordeling van de huidige staat van het gaswinningsdossier. De stelling waarmee wij afsluiten is dat uw college vindt dat een heroriëntatie nodig is op het gaswinningsdossier. Die heroriëntatie betreft de rollen van betrokken partijen (inclusief onze eigen rol), maar ook de context en de randvoorwaarden waarbinnen gewerkt moet worden. Op basis van deze stelling definiëren wij in paragraaf 2 een gewenste heroriëntatie. Deze heroriëntatie is ons fundament voor verder handelen en dient als basis voor te formuleren collectieve en individuele boodschappen. Wij willen deze heroriëntatie vormgeven langs drie pijlers: 1) De overheid is weer zichtbaar en volledig aanspreekbaar. De Groninger krijgt weer greep op de eigen situatie. 2) Er is een duidelijke en collectief gedragen toekomstvisie, met een daarop gebaseerde samenhangende Groninger aanpak. En 3) Wij hebben de middelen/instrumenten om op zorgvuldige wijze aan herstel en perspectief te werken. Als volgende stap beschrijven wij in paragraaf 3 een korte risicoanalyse waarmee wij rekening moeten houden als wij in het gaswinningsdossier stappen naar voren willen zetten. Ten slotte sluiten wij (in paragraaf 4) af met een beschrijving van het verdere proces om aan deze heroriëntatie praktisch vorm te geven.

1. Huidige staat van het gaswinningsdossier

Op tal van fronten wordt hard gewerkt aan de pijlers onder de aanpak van de gaswinningseffecten: vermindering van de gaswinning d.m.v. een concreet afbouwplan, de organisatie van de NCG staat in de steigers, er wordt gewerkt aan (eenvoudiger) herstel van schade, de versterkingsopgave komt langzaam van de grond, er vinden onderzoeken plaats, regeling krijgen vorm en inhoud.

Daarnaast constateren wij echter op een aantal hoofdpunten dat een vertrouwenwekkende en perspectiefrijke aanpak eerder van ons afloopt dan dat het dichterbij komt:

- Er is een dramatisch gedaald vertrouwen in snelheid, onafhankelijkheid en 'rechtvaardigheid' van de aanpak. Onder rechtvaardigheid verstaan wij juridische gelijkwaardigheid, ruimhartigheid en ontbrekende dan wel eng gedefinieerde koppelkansen.

- Posities, procedures en processen zijn ondoorzichtig en niet of nauwelijks controleerbaar. Er is sprake van onevenwichtigheid in rollen, posities en informatievoorziening van de verschillende actoren in het veld. Formeel is met het instellingsbesluit van de NCG een effectieve organisatie mogelijk gemaakt die rust en regie kan brengen, materieel is dat niet herkenbaar. Inzet was versterking van de positie van de regio (provincie, gemeenten, inwoners) en dat het rijk daarbij zijn verantwoordelijkheid neemt. Ervaring is dat provincie en gemeenten op grotere afstand van de operatie staan dan het rijk en dat daadwerkelijk meedoen in de keuken van de herstel- en versterkingsoperatie nauwelijks aan de orde is. Deels ligt dit aan de gekozen structuur (w.o. onderbrengen bij EZ), deels ook aan de rolinvulling van de meest betrokkenen.
- Er is onvoldoende informatie om gefundeerde keuzes te kunnen maken en om goed te kunnen besturen. De informatie is soms wel beschikbaar, maar wordt onvoldoende gedeeld.
- Onmacht en onzekerheid leiden tot een toenemend gevoel van 'crisis' c.q. onbeheersbaarheid van het proces en de uitkomst daarvan. Dat geldt zowel maatschappelijk als institutioneel.
- Er zijn geen oplossingen voor de korte termijn in zicht. De gaswinning naar beneden maakt geen einde aan de dreiging.
- De eerste concrete en ingrijpende uitkomsten (zie bijv. Appingedam, wijk Opwierde-zuid) doen ernstige vraagtekens stellen bij de realiseerbaarheid van de totale regionale opgave. En integraliteit vraagt tijd.
- Het 'maximaal snelheid maken t.b.v. individuele risico-reducering' staat op gespannen voet met een verantwoorde en maatschappelijk vereiste integrale aanpak die daadwerkelijk leidt tot meer dan herstel en versterken alleen. De noodzaak en urgentie van bieden van perspectief (economie, energie, erfgoed, leefbaarheid, etc.) is binnen de EZ/NCG-structuur onvoldoende verankerd.
- Er is onvoldoende regionale samenhang. Momenteel onderhandelt elke individuele gemeente met NCG/NAM. En dat geeft de ruimte aan EZ en NAM om in het overleg met de NCG de eigen agenda leidend te laten zijn. Vanuit de provincie gebeurt dit ook op portefeuilleniveau: erfgoed, energie, leefbaarheid.
- Er is onvoldoende organiserend vermogen: Wij zijn gezamenlijk met gemeenten onvoldoende in staat om het goede gesprek te voeren met de NCG.
- Als provincie hebben wij onvoldoende zicht op wat er regionaal gebeurt, ook weten wij niet exact waar gemeenten knelpunten ervaren.
- Ten slotte; de omvang van de opgave en mede daarmee de provinciale inzet is onvoldoende terug te vinden in de provinciale begroting.

Concrete (vertrouwelijk) voorbeelden waarbij bovenstaande punten pijnlijk zichtbaar worden:

- Gemeente Eemsmond geeft aan een koppeling te willen maken tussen hun sloopopgave en de versterkingsopgave. NAM is echter vooralsnog niet bereid mee te betalen aan de sloopopgave in het kader van de versterking. Met als gevolg dat Eemsmond vooralsnog doet alsof er geen sloop plaats hoeft te vinden. Daardoor dreigt aanzienlijke vertraging van de sloopopgave, groeiende leegstand en ook versterking van woningen zonder toekomstwaarde. Dit perspectief vinden wij ongewenst voor alle partijen en vraagt om een proactieve rol voor de provincie.
- Gemeente Groningen voert een doorlopende discussie met NAM over de invulling van de nieuwbouwregeling. Provincie en gemeenten zijn onvoldoende in staat om hier overeenstemming over te bereiken. Bovendien is de rol van NAM (te) groot, met stagnerende ontwikkeling van de Stad en daarmee de regio tot gevolg.

- In Appingedam zijn straten waar aan de ene kant huizen worden versterkt en aan de andere kant huizen worden gesloopt en nieuwbouw wordt gepleegd. Terwijl de constructies maar op relatief kleine onderdelen verschillen, kunnen totaal andere oplossingen nodig zijn. Dit heeft behoorlijke consequenties voor de ruimtelijke kwaliteit, maar zeker ook voor onderlinge (sociale) samenhang, etc.

Conclusie: Wij vinden als provincie dat er een heroriëntatie nodig is op de aanpak en randvoorwaarden om de Groningers daadwerkelijk perspectief (en daarmee vertrouwen) te kunnen bieden. Die heroriëntatie betreft de rollen van betrokken partijen (inclusief de eigen rol van de provincie), maar bovenal ook de context en de randvoorwaarden waarbinnen gewerkt moet worden.

Stelling: Het College vindt dat een heroriëntatie nodig is op het gaswinningsdossier. Die heroriëntatie betreft de rollen van betrokken partijen (inclusief onze eigen rol), maar ook de context en de randvoorwaarden waarbinnen gewerkt moet worden.

2. Schets heroriëntatie; wat willen wij als provincie bereiken?

Hoe definiëren wij de gewenste heroriëntatie? Wat willen wij als provincie bereiken? Om tot een vertrouwenwekkende en effectieve aanpak te kunnen komen, willen wij het volgende bereiken:

- *De overheid is weer zichtbaar en volledig aanspreekbaar. De Groninger krijgt weer greep op de eigen situatie.*
 - De overheid neemt zoals dat hoort weer zélf volledige verantwoordelijkheid voor veiligheid en gezondheid van haar inwoners en voor alles wat daarbij hoort (en laat daar een private organisatie zoals NAM/CVV geen richtinggevende rol in spelen):
 - Het Rijk biedt de randvoorwaarden om te komen tot een daadkrachtige, gelegitimeerde en perspectiefrijke aanpak. Het rijk handelt aansprakelijkheidskwesties, financiële bijdrage, etc. met NAM af. NAM speelt in de regio geen directe rol meer bij schadeherstel, versterking en perspectief.
 - Provincie en gemeenten zijn weer in positie. Dit geldt zowel op het niveau van Raden als Staten, als op DB niveau (CdK, burgemeesters, portefeuillehouders). Er is sprake van een duidelijke structuur (taken, rollen, bevoegdheden) in het publieke domein. De huidige bestuurlijke hoofdstructuur (huis van Thorbecke) blijft intact. De bewoner/eigenaar kan zijn/haar bestuurders en volksvertegenwoordigers aanspreken op hun 'zorgplicht' en bestuurders en volksvertegenwoordigers kunnen dat ook waarmaken.
 - Bewoners en ondernemers krijgen de mogelijkheden en de middelen om zelf weer regie op de eigen situatie te krijgen, zodat zij zonder verdere belemmeringen kunnen werken aan hun toekomst.
- *Er is een duidelijke en collectief gedragen toekomstvisie, met een daarop gebaseerde samenhangende Groninger aanpak.*
 - Provincie en gemeenten geven zelf sturing, inhoud en vorm aan de fysieke, sociale en economische ontwikkeling van de regio.
 - Provincie en gemeenten beschikken daarvoor over een gedeelde toekomstvisie en een daarop gebaseerde aanpak, waar nodig provinciaal en waar mogelijk gemeentelijk. Daarbij gaat het niet om een blauwdruk, maar om een gezamenlijke koers bij versnelde keuzes die nu moeten worden gemaakt ten aanzien van de ontwikkeling van kernen

(waar en hoe kan worden verdund of juist geconcentreerd en uitgebreid; welke middelen zetten we daarvoor in; welk bewonersproces hoort daarbij, etc.), het combineren van ingrijpende versterking met 'Groninger identiteit'², het benutten van de opgave voor een brede energiesprong, etc. De aanpak van de aardbevingen kan dan realisering van dat beeld vervolgens faciliteren. Die aanpak gaat dan uit van een collectief gedragen toekomstvisie en niet van de toevallige staat van gebouwen (onderhoud, toegepaste bouwtechniek).

- Als wij een toekomstvisie ontwikkelen, kijken wij op economisch gebied niet alleen naar de aardbevingsregio, maar zeker ook naar schragende gebieden zoals Stad en Eemshaven als steunpilaren van de regionale economie.
 - De regionale overheden worden niet (direct dan wel indirect) door de aardbevingen belemmerd om aan hun reguliere beleidsdoelen te werken.
 - Schadeherstel – versterking – perspectief is op elk niveau (van individuele woning tot regio als geheel) één onderling samenhangende opgave.
 - We werken bij dit alles in het besef dat de opgave op onderdelen ons voorstellingsvermogen te boven gaat³, maar wel enorme kansen biedt om een grote stap vooruit te zetten. We geven elkaar daar ook ruimte voor, zowel in tijd als in creativiteit en het ontwikkelen van alternatieve antwoorden.
- *We hebben de middelen/instrumenten om op zorgvuldige wijze aan herstel en perspectief te werken:*
- Het Rijk:
 - stelt de middelen voor schadeherstel – versterking – perspectief beschikbaar. De regio krijgt via fondsconstructie(s) middelen om tot uitvoering van programma en perspectief te komen.
 - biedt de wettelijke basis voor een integrale uitvoering (ook van het kansrijke gedeelte)
 - stelt een ambitieus afbouwplan op waardoor de gaskraan verder dicht gaat.
 - De regio:
 - heeft de beschikking over een daadkrachtige en dienende uitvoeringsorganisatie die herstel, versterking én perspectief samen met bewoners ter hand neemt.
 - maakt daarbij optimaal gebruik van de beschikbare instrumenten en zet op een rij welk aanvullend instrumentarium nodig is.
 - Groningers die niet kunnen of willen wachten totdat zij aan de beurt zijn, hebben alternatieven en kunnen weg wanneer ze dat willen.

Stelling: Het College geeft de geschetste wenselijke heroriëntatie vorm langs drie pijlers:

- De overheid is weer zichtbaar en volledig aanspreekbaar. De Groninger krijgt weer greep op de eigen situatie.

² Waar het in de Versterkingsplannen straks gaat om vooral naoorlogse nieuwbouw in de vorm van rijtjeswoningen, galerijflats etc., kan sloop/nieuwbouw als alternatief voor ingrijpende versterking grote kansen geven voor noodzakelijke herstructurering (incl. krimp). Maar als we met diezelfde normen een dorp als Loppersum moeten aanpakken of een karakteristieke kleine kern als Wirdum of Westeremden, wat blijft er dan van het karakteristieke Groningen over?

³ Wat kan het gebied bijvoorbeeld aan ('absorptievermogen) wanneer de aanpak voor de eerste 1500 woningen maatgevend is voor de 23.000 objecten binnen de huidige 0,2 pga contour? En hoe verhoudt zich dat tot bijvoorbeeld productiecapaciteit in de markt?

- Er is een duidelijke en collectief gedragen toekomstvisie, met een daarop gebaseerde samenhangende Groninger aanpak.
- Wij hebben de middelen/instrumenten om op zorgvuldige wijze aan herstel en perspectief te werken.

3. Een korte risicoanalyse over onze rol bij de heroriëntatie

Hoe geven het verdere proces verder vorm? Wat doen wij zelf en wanneer (prioritering)? Hoe toetsen wij wat bij gemeenten en maatschappelijke organisaties leeft en hoe krijgen wij vervolgens partijen in beweging om de geformuleerde heroriëntatie verdere inhoud en invulling te geven?

Deze vragen beginnen met de vraag naar onze eigen rol: hoe kan of moet de provincie hierin het meest adequaat optreden? Daarvoor is het zinvol eerst aan te geven waar wij rekening mee hebben te houden op het moment dat de provincie stappen naar voren gaat zetten, een korte risicoanalyse:

- Uit paragraaf 2 komt naar voren dat er elementen zijn die geheel/gedeeltelijk noodzakelijke voorwaarden (c.s.q.n.) zijn om tot een vertrouwenwekkende en betekenisvolle aanpak te kunnen komen.

Naar voren stappen en meer verantwoordelijkheid nemen *zonder (zicht op) deze fundamentele wijzigingen in context en middelen*, geeft een groot afbreukrisico: de provincie kan het verschil niet maken en wordt eerder onderdeel van het probleem dan bijdrager aan de oplossing. Voor de volgorde waarin verandering bewerkstelligd moet worden een belangrijke constatering (zie hieronder over korte versus langere termijn).

- De uitdaging om tot een collectief gedragen toekomstvisie te komen ligt reeds bij de provincie. De NCG heeft immers aangegeven dat visieontwikkeling een zaak voor de overheden is en dat prioritering en aanpak van de versterkingsopgave primair voor de NCG zijn. De NCG laat dit initiatief expliciet over aan de provincie. De wijze waarop de provincie hieraan vorm gaat geven is onze keuze. Zonder reële inschatting van de totale opgave én zonder zicht op voldoende perspectiefmiddelen is een heldere startpositie echter lastig te markeren. En niemand zit te wachten op *meeslepende vergezichten* waar geen middelen voor zijn.
- De provincie neemt haar bovenregionale positie tot op heden onvoldoende in en gemeenten lijken het provinciale belang onvoldoende te zien. De gemeenten zijn door de NCG zeer expliciet uitgedaagd om tijdig met visies op straten, wijken, dorpen, etc. te komen. Provinciale bemoeienis wordt daarbij door de gemeenten tot nu toe echter afgehouden, naar het lijkt uit vrees dat de provincie van bovenaf keuzes gaat opleggen waar de gemeenten nog niet klaar voor zijn.
- Daar komt bij dat het werken aan de versterkingsplannen en gemeentelijke visie nu geheel buiten het zicht van provincie gebeurt. Wij hebben nu dus onvoldoende zicht op de wijze waarop 'regulier beleid' daarin overgenomen wordt (behouden van ruimtelijke kwaliteit, soortenbescherming, energiezuinig maken van woningen, etc.).
- Discussies over 'de regio weer in positie' kunnen door o.m. gemeenten maar mogelijk ook het rijk worden opgevat als gericht *tegen* de NCG. Het is dus van groot belang doel en middel uit elkaar te houden. Daarbij zien wij de NCG als één van de middelen en eventuele aanpassing van dat middel zal dan ook vooral in samenhang vanuit het grotere plaatje op tafel moeten komen. Wij dienen hierbij uitdrukkelijk ook naar onszelf te kijken, zeker in verhouding tot de NCG.

Discussie: deelt het College deze korte risicoanalyse? Zijn er nog aanvullingen?

4. *Proces op korte en langere termijn (inclusief ruimte/(on)mogelijkheden van andere partijen)*

Op basis van bovenstaande risicoanalyse stellen wij voor om voor het verdere proces onderscheid te maken tussen korte en langere termijn en tussen het externe en het interne proces. Wij richten ons nu op de acties op de (zeer) korte termijn:

- a. Het organiseren van de basisvoorwaarden (middelen en instrumenten; zie paragraaf 2).

In paragraaf 2 hebben wij beschreven dat het Rijk een aantal basisvoorwaarden moet bewerkstelligen.

Het *externe proces* moet zich richten op het organiseren van één geluid richting beslissers bij de kabinetsformatie. Daar zal dit binnengehaald moeten worden c.q. daar zal de grondslag gelegd moeten worden. Lukt dat nu niet dan is de kans op succes minimaal. Daarmee ook is deze actie topprioriteit. De provincie zal hierin de leiding moeten nemen. Daarbij hoort het organiseren van brede steun van en actieve ondersteuning door alle regionaal betrokken partijen (gemeenten, politieke partijen, maatschappelijke organisaties, gezaghebbende Groningers) en medestanders buiten de regio (zoals Freek ^{1.2} 5.1.2e).

Voor het *interne provinciale proces* betekent dit vol inzetten op argumentatie en kant-en-klare voorstellen om in de actieve lobby in te kunnen zetten.

- b. Starten gesprek gedeelde (regionale) visie. Gelet op onzekerheden in de uitgangspunten/middelen en de houding van de partners stellen wij voor het gesprek met gemeenten over een regionale (structuur)visie vanuit een vragende en faciliterende houding te starten. Dát er een grote opgave op ons afkomt, is duidelijk en tezamen met de oproep van de NCG legitimeert dat provinciale actie op dit front. Hóe dat in de praktijk uitwerking gaat krijgen is een tweede. De gemeenten werken nu elk voor zichzelf aan visieontwikkeling en doen dat ieder ook op de eigen wijze en 'cultuur'.

Externe stap: op korte termijn de gemeente uitnodigen om ervaringen uit te wisselen en na te gaan waar provincie kan ondersteunen en faciliteren. Dit kan georganiseerd worden vanuit de reguliere portefeuille omgevingsbeleid.

Interne stap: anticiperen op bredere aanpak; alvast uitwerken en verder gaan om aan de eerste externe stap gepast vervolg te kunnen geven.

- c. Verdere oriëntatie governance. Hier past nog geen extern proces, maar wel verdere *interne* uitwerking. Als de randvoorwaarden worden ingevuld, hoe gaan we dat als regionale en lokale overheden dan te lijf? Wij hebben op korte termijn een nadere uitwerking nodig van hoe wij e.e.a. voor ons zien. Hoe wij een daadkrachtige maar ook dienende organisatie vormgeven, die enerzijds collectiviteit kan organiseren waar dat nodig is, maar anderzijds maatwerk en gemeentelijke specificiteit waar dat mogelijk is. Deze uitwerking is op korte termijn nodig als antwoord op de beleidsbeslissers in Den Haag (concreet bij de kabinetsformatie).

Stelling: Uw college geeft de organisatie de opdracht zo snel als mogelijk is a t/m c uit te werken.

Ten slotte heeft u gevraagd een analyse te maken van wat de ruimte/(on)mogelijkheden zijn van de andere partijen: beslissers, belanghebbenden en beïnvloeders op lokaal, regionaal en nationaal niveau.

Om deze analyse richting te kunnen geven is het zaak eerst overeenstemming te bereiken over de gewenste acties op korte termijn. De gevraagde analyse wordt zonder deze focus een ongerichte inventarisatie die onvoldoende bijdraagt aan een effectief vervolg.

Wij willen de eerste concrete uitwerking dan ook koppelen aan het resultaat van de bespreking van de hierboven voorgestelde acties voor de korte termijn.

Vooruitlopend daarop stellen wij echter nu al voor om met de sleutelpartijen en –personen in het aardbevingendossiers strategische gesprekken te voeren. De inschatting is dat acties voor verandering / verbetering gestoeld moeten zijn op een gezamenlijk ervaren urgentie. Daarvoor is het wenselijk de analyse op gepaste wijze ook te delen met en te spiegelen aan gemeenten en andere betrokkenen. Een gedeeld urgentiebesef bij de heroriëntatie in het dossier is onontbeerlijk.

Vul het eigenaarschap pro-actief in, benut uw netwerk, probeer creativiteit los te maken en met oplossingen te komen. Daarmee wordt een fundament van gerichte kennisoverdracht en relatieopbouw gelegd onder een pro-actievere rol van de provincie. Door deze intensieve samenwerking kan synergie en positieve energie ontstaan.

Stelling: Het college vult haar rol proactief en energiek in. Een gedeeld urgentiebesef bij de heroriëntatie in het dossier is onontbeerlijk.

Bijlage 2: Brief cdK Paas aan MP Rutte

Beste Mark,

Ik vond het indrukwekkende gesprekken, tijdens je bezoek aan Groningen. Je maakte op mij indruk doordat je mensen met nare ervaringen je onverdeelde aandacht gaf. Ik kreeg er zelf ook vertrouwen in dat je je persoonlijk wilt inzetten voor verbetering. Dat is nodig en niet eenvoudig. En ik wil dat je weet dat je op ons kunt rekenen.

Daarover het volgende:

Je reageerde verbaasd dat ik het voorstel voor de 'Groningenwet' niet kende. Dat past helaas in een patroon waarin er veel wordt bedacht zonder de directe inbreng van Groninger bestuurders. En dat is gevaarlijk, want het kweekt stuurliu aan wal. De kolossale opgave raakt de kern van het werk van gemeenten en provincie. Daarom moet het bestuurlijk en politiek worden (mee)gedragen door Groningse bestuurders. Dat vergt lef en verantwoordelijkheid. Een ZBO-constructie voor de NCG is misschien geschikt voor uitvoerende taken, maar deugt niet voor de versterkingsoperatie (die ook moet leiden tot energieneutrale huizen en die 'krimpbestendig' moet zijn).

Dat het anders kan, is in Groningen al bewezen. Bestuurlijke tyconen als Tjibbe Joustra en **5.1.2e** bewaren warme herinneringen aan de Herinrichtingswet, waarin provincie- en gemeentebestuurders samen met vertegenwoordigers van het Rijk een 'herinrichtingscommissie' vormden. Die nam de besluiten die werden voorbereid en uitgevoerd door de Landinrichtingsdienst.

Ook daar was doorzettingsmacht, maar democratisch gelegitimeerd. En ik heb er vertrouwen in dat zo'n verantwoordelijke rol voor gemeente- en provinciebestuurders leidt tot meer draagvlak en een snellere acceptatie. Ik vind dit een cruciaal onderwerp en ik vind het belangrijk dat we betrokken worden bij de vormgeving ervan.

Je vroeg me om je de tekst te mailen die ik je in mei al stuurde. Die voeg ik hierbij. De kern van de boodschap is niet veranderd. Belangrijk is om het volgende te bedenken:

- Nederland, maar ook Groningen is niet gediend met een pijlsnelle afbouw naar nul. Dat bepleiten wij ook niet. Wel ambitieuze afbouw, geen sluiting. De NAM en haar moeders zijn ongerust over de grilligheid van het rijk. Maar voorspelbare verlaging (gecombineerd met een verstandige herziening van de verdeelsleutels in het gasgebouw) stuit op minder weerstand.
- De gesprekken over het schadeprotocol gaan langzaam maar zeker de goede kant op, maar bij de opstelling van het schadeprotocol is het rijk tot nu toe de lastigste partij. En dat is onverstandig, omdat de schadeafhandeling tot nu toe voor Groningers het beeldbepalende probleem is. Alle gesprekken tijdens je bezoek gingen dáárover. Ruim 100.000 schademeldingen. Bijna 20.000 in de wachtstand. Dat moet goed en royaal, anders blijft het tobben.

- Met schadeafhandeling en versterking, hoe ambitieus ook, is het niet geregeld. In de provincie met de hoogste werkloosheidscijfers van het land is essentieel dat we perspectief bieden. Dat kan via de versterkingsoperatie (die natuurlijk ook veel werk met zich meebrengt), maar dat kan ook doordat Nederland grootschalig investeert in nieuwe energie in de provincie die er het meest geschikt voor is. De afbouw van de Groninger aardgaswinning moet gepaard gaan met een stevige versnelling van echt nieuwe verdienmodellen in onze provincie. Daarvoor bestaan goede mogelijkheden. Maar wat nodig is, is een nationale consensus dat ook dat nodig is voor een goede afronding van het Groninger gashoofdstuk.

Ik realiseer me dat je weinig tijd hebt. Maar ik hecht er aan om over concrete oplossingen met je in gesprek te blijven.

Met hartelijke groet,

René Paas

Bijlage bij de mail:

Perspectief voor Groningen

Gronings gas heeft decennialang een grote bijdrage geleverd aan de welvaart in ons land. De laatste jaren is helaas duidelijk geworden dat de winning van gas grote negatieve effecten heeft. Tegenover de baten voor Nederland staan toenemende lasten, vooral door aardbevingen in het winningsgebied. Herstel van vertrouwen is nodig en wij willen daaraan werken. Dat doen we door een uitgebreide schade- en versterkingsoperatie en door gericht te investeren in de regionale economie. We willen samenwerken met de regio en de in Groningen aanwezige excellente kennis gebruiken om van het gebied een voorloperregio te maken die een belangrijke bijdrage kan leveren aan de klimaatdoelstellingen van het Rijk. Daarvoor maken we de volgende afspraken:

(Veiligheid)

- De gaswinning in Groningen wordt verder teruggebracht, zonder dat huidige gebruikers in de kou komen te zitten. We maken hiervoor een ambitieus *afbouwplan*.
- De ingrijpende *versterkingsoperatie* die noodzakelijk is voor veilige gaswinning, wordt zo ingezet dat huizen zo veel mogelijk energieneutraal en levensloopbestendig worden. Het resultaat van de versterkingsoperatie moet toekomstbestendig zijn, dus bij de besteding van de beschikbare middelen wordt zorgvuldig rekening gehouden met de demografische ontwikkeling in het gebied.

(Schadeafhandeling)

- Schade waarmee Groningers als gevolg van de gaswinning worden geconfronteerd, wordt snel en ruimhartig vergoed.
- De wettelijke aansprakelijkheid van NAM voor de *schade door aardgaswinning* blijft overeind. Om versneld vertrouwen te herwinnen neemt het Rijk de verantwoordelijkheid voor de schadeafhandeling over.
- Het Rijk richt daartoe een fonds op voor gaswinningschade en versterking. Dit fonds wordt gevuld door NAM en de Staat. De NAM heeft *geen inhoudelijke bemoeienis* met besluiten.

- Om met een *schone lei* te kunnen werken worden de bestaande schadegevallen versneld en ruimhartig afgehandeld.
- Er komt een *uitkoopregeling* naar het voorbeeld van de zgn. Moerdijkregeling. Jaarlijks is tien miljoen beschikbaar voor de daadwerkelijke aankoop van woningen.

(Perspectief voor Groningen)

- Herstel van vertrouwen is een gezamenlijke opgave. Er wordt daarom een *tripartite bestuursovereenkomst* tussen Rijk, provincie en gemeenten voor een structuuraanpak voor de regio. Rijk en regio maken daarin afspraken over de verdeling van rollen en verantwoordelijkheden. Zolang er in Groningen aardgas wordt gewonnen, komt voor dit doel jaarlijks € 500 miljoen in een fonds beschikbaar.
- Het fonds maakt het mogelijk om te werken aan een *nieuw economisch perspectief* door voorloper te worden op energietransitie, slimme mobiliteit en het wonen van de toekomst. Ook de extra kosten van de versterkingsoperatie vanwege o.a. de energieneutraliteit worden gedragen uit dat fonds. De beschikbare middelen worden zo ingezet dat ze tegelijk een krachtige impuls voor de regionale werkgelegenheid betekenen.

CONCEPT